

O. HENRY	
Elämän napakiikussa (Yrjö Kivimies)	123
RUDYARD KIPLING	
Bimi (Yrjö Kivimies)	129
W. SOMERSET MAUGHAM	
Glasgow'n mies (Aarre Nenonen)	135
HERMAN HESSE	
Traagillista (Helvi Vasara)	146
JAMES JOYCE	
Valitettava tapaus (Jorma Etto)	156
SIGRID UNDET	
Puoli tusinaa nenäliinoja (Anna-Maria Tallgren)	165
FRANZ KAFKA	
Hiilisangolla ratsastaja (Aarno Peromies)	178
Maalaislääkäri (Eeva-Liisa Manner)	181
KAREN BLIXEN	
Sormus (Mikko Kilpi)	187
KATHERINE MANSFIELD	
Laulutunti (Rauha Maria Lindström)	194
Kuppi teetä (Seppo Virtanen)	200
PÄR LAGERKVIST	
Kellarissa (Eila Pennanen)	209
WILLIAM FAULKNER	
Käsi veden pinnalla (Panu Pekkanen)	216
ERNEST HEMINGWAY	
Isäkköni (Jouko Linturi)	231
Jonkin loppu (Kristiina Kivivuori)	245
HALLDÓR KILJAN LAXNESS	
Silli (Aino Ojajärvi)	249
JOHN STEINBECK	
Korkeat vuoret (Veli Sandell)	259
GRAHAM GREENE	
Kutsujen loppu (Seppo Virtanen)	273
ALBERTO MORAVIA	
Pienokainen (Veijo Rutanen)	282
ALBERT CAMUS	
Yövieras (Maija Lehtonen)	289
HENKILÖTIETOJA	302

GIOVANNI BOCCACCIO

1313—1375

Metsästyshaukka

Decameronen viidennen päivän yhdeksäs kertomus

Filomena lopetti. Todetessaan, että ainoastaan hän itse ja Dioneo olivat tänään enää kertomavuorossa, kuningatar aloitti huvittuneen näköisenä:

»On siis minun vuoroni kertoa, hyvät naiset, ja teenkin sen mielelläni. Kerron teille lemmentarinan, joka monessa suhteessa muistuttaa edellistä. Tarkoitukseni on tällä tarinalla osaksi osoittaa teille, miten suuri on teidän kauneutenne valta, ja osaksi, että teette viisaimmin, kun päättätte omasta aloitteestanne, kenelle suotte suosionne, sillä usein saattaa tapahtua, että kohtalo tai sattuma heittää meidät sellaisen miehen käsiin, joka ei vähääkään vastaa asettamiamme vaatimuksia.

Kuten tietänne, eli kaupungissamme — ja elää ehkä vieläkin — muuan mies, nimeltään Coppo di Borghese Domenichi, jota kohtaan kaikki osoittivat kunnioitusta ja jota pidettiin arvossa, ei vain hänen ylhäisen syntyperänsä, vaan ennen kaikkea hänen moitteettomien elämäntapojensa takia. Vanhempaua hänellä oli tapana jutella usein sekä naapureilleen että vieraillekin menneistä asioista, ja hänen hyvä muistinsa, kaunopuheisuutensa ja älykkyytensä herätti tällöin yleistä ihailua. Erityisen mielellään hän kertoi Filippo degli Alberighin pojasta Federigosta, nuoresta aatelismiehestä, joka oli aseleikeissä ja ritarillisissa tavoissa Toscanan parhaita ja siksi myös naisten suuressa suosiossa. Hän rakastui erääseen nuoreen, ylhäiseen naiseen, jota aikanaan pidettiin Firenzen kauneimpiin ja hurmaavimpiin naisiin kuuluvana — hänen nimensä oli Monna Giovanna — mutta hän oli onnettomuudeksi jo naimisissa. Saavuttaakseen hänen rakkautensa Federigo järjesti ratsastuksia, turnajaisia ja kaikenlaisia loistavia juhlia, antoi kylvämällä kallisarvoisia lahjoja ja tuhiasi omaisuuttaan mielettömästi. Mutta Monna Giovanna oli yhtä kunniallinen kuin kaunisikin eikä välittänyt hänen kunniaukseen järjestetyistä juhlista enempää kuin niiden järjestäjästä. Ja niin Federigo oli lopulta tuhinnut melkein kaiken, mitä

hänellä oli ollut. Hänelle oli jäänyt vain pieni maatila, jonka tuotolla hän nipin napin eli, sekä haukka, jonka veroista tuskin oli missään. Hänen rakkautensa oli hehkuvampi kuin koskaan, mutta todetessaan, ettei hän enää voinut elää kaupungissa niin komeasti, kuin olisi halunnut, hän vetäytyi maatilalleen ja vietti siellä aikaansa linnustaen sekä kesti kärsivällisesti köyhyytensä pyytämättä apua keneltäkään.

Federigon jouduttua näin huonoon asemaan Monna Giovannan mies sairastui ja teki, todetessaan kuoleman lähestyvän, testamentinsa. Hän oli sangen rikas ja teki ainoasta lapsestaan, täysikäisestä pojasta, suurten rikkauksiensa perijän, mutta määräsi samalla, että jos poika kuolisi jättämättä laillisia perillisiä, Monna Giovanna, jota hän oli rakastanut suuresti, perisi pojalta omaisuuden. Saatuaan tämän asian järjestykseen hän kuoli.

Monna Giovanna oli siis leski, ja vähää myöhemmin hän muutti poikansa kanssa maatilalleen viettääkseen siellä tavanmukaisesti kesänsä. Kun tämä maatila sattui sijaitsemaan Federigon talon lähetyvillä, oli luonnollista, että Giovannan poika tutustui naapureihin, ja tämä vilkas nuorukainen leikki erittäin mielellään Federigon linnuilla ja koirilla. Varsinkin hän oli ihastunut Federigon merkilliseen haukkaan, jota hänen kovasti teki mieli, mutta hän ei uskaltanut pyytää sitä, kun ei tietänyt, miten suuressa arvossa Federigo sitä piti. Sydänkesällä poika kuitenkin sairastui vaarallisesti, ja äiti oli tästä ihan lohduton, koska poika oli hänen ainoa lapsensa ja hän rakasti tätä eniten maailmassa. Äiti istui kaiket päivät pojan vuoteen ääressä koettaen kaikin tavoin lohduttaa ja ilahduttaa tätä. Vähintäänkin parikymmentä kertaa päivässä hän tiedusteli pojan toivomuksia ja lupasi tehdä kaikkensa täyttääkseen ne. Kuunneltuaan kauan näitä vakuutteluja poika sanoi eräänä päivänä: 'Jos voisit hankkia minulle Federigon haukan, äiti, niin luulisin paranevani.' Giovanna vaipui tämän kuullessaan mietteihinsä ja tuumi hetken aikaa, mitä pitäisi tehdä. Hän tiesi Federigon rakastaneen häntä kauan, mutta muisti myös olleensa aina välinpitämätön tätä kohtaan. 'Voinkohan minä pyytää häneltä haukkaa, joka kuuluu olevan maailman parhaita metsästyshaukkoja ja on lisäksi Federigon ainoa ilo? Voinko olla niin itsekäs, että vien hänen ainoan lohtunsa?' Hän kyseli tätä lakkaamatta itseltään, ja vaikka hän oli varma siitä, että saisi haukan, jos pyytäisi sitä, hän ei luvannut pojalleen mitään, vaan jätti vastaamatta tämän pyyntöön. Ei kestänyt kuitenkaan kauan, ennen kuin rakkaus poikaa kohtaan oli voittanut arvelut ja hän päätti ilah-

duttaa häntä, maksoi mitä maksoi. Kohteliaisuuden vuoksi hän aikoi lähteä itse Federigon puheille pyytämään lintua, sen sijaan että olisi lähettänyt jonkun puolestaan, ja hän sanoikin pojalle: 'Rauhoitu, lapseni, ja koeta tulla terveeksi! Lupaani, että haen huomisaamuna ensi töikseni haukan sinulle.' Poika ilostui lupauksesta niin, että hänen vointinsa tuntui heti paranevan.

Seuraavana aamuna Monna Giovanna lähti erään toisen naisen kanssa kävelemään ja oli kulkevinään sattumalta Federigon talon ohi. Sää ei ollut erityisen sopiva linnustamiseen, ja siksi Federigo oli kotosalla valvomassa puutarhatoitään. Hänen tässä puuhassa ollessaan tuli eräs palvelijoista kertomaan rouva Giovannan saapuneen. Hän riensi yllättyneenä ja iloissaan sisään ja tapasi Giovannan, joka tervehti häntä ystävällisesti. Federigo kumarsi kunnioittavasti, ja rouva sanoi vastaten hänen kysyvään katseeseensa: 'Hyvää päivää, Federigo! Tulin hyvittä-mään sen vahingon, minkä aikoinaan kärsit takiani rakastaessasi minua enemmän, kuin olisi oikeastaan ollut välttämätöntä. Palkintonasi on, että syön tänään seuralaiseni kanssa luonasi päivällistä.' Federigo vastasi nöyrästi: 'Rakkain rouva Giovanna! En tiedä kärsineeni vahinkoa vuoksenne, mutta sitä vastoin minulla on ollut niin paljon iloa teistä, että vapaaehtoinen käyntinne luonani — vaikka minun täytyykin osoittautua huonoksi isännäksi — on minusta jatkoa minulle osoittamallenne hyvyydelle eikä minkään vahingon korvaamista. Teidän takianne, en suinkaan itseni, valitan, etten voi nyt ottaa teitä vastaan niin loistavasti kuin tahtoisin.' Hän pyysi Monna Giovannaa käymään taloon ja vei tämän puutarhaan. Kun ei ollut ketään muuta pitämään vieraille seuraa, hän pyysi Monna Giovannaa viivähtämään hetken aikaa puutarhurin vanhan vaimon luona juttelemassa, sillä aikaa kun hän itse valvoi pöydän kattamista.

Köyhyydestään huolimatta Federigo ei ollut tähän saakka oikein huomannutkaan, miten huonosti hän oli menetellyt tuhlatessaan rakkautensa. Mutta nyt, kun hänellä ei ollut enää mitään tarjottavana tälle naiselle, jonka takia hän oli syöttänyt satoja vieraita kalliiden herkkujen painosta notkuissa pöydissä, hän oivalsi selvästi, miten mielettömästi oli tehnyt, ja katui sitä katkerasti. Hän kirosi onnetonta kohtaloaan ja juoksenteli aivan suunniltaan edestakaisin, mutta ei löytänyt rahaa eikä edes pantattavaksi sopivia arvoesineitä. Aika kului, eikä hänellä ollut edelleenkään pöytään pantavaa tälle ylhäiselle naiselle, jota hän olisi tahtonut kestitä tämän arvoa vastaavalla tavalla. Toisaalta hän oli

liian ylpeä pyytääkseen apua, ja kun hän sattui sitten vilkaisemaan kallisarvoiseen haukkaansa, hän päätti käyttää sitä viimeisen kerran hyväkseen. Hän voitti vastenmielisyytensä, otti haukan orreltaan ja väänsi sen niskat nurin ajatellen, että haukka varmaankin maistuisi paistettuna hänen ylhäiselle vieraalleen. Hän kynitytti linnun kiireesti ja käski paistaa sen vartaassa. Kun pöytään oli sitten pantu lumivalkea liina, joita hänellä vielä oli muutamia, hän palasi puutarhaan ja ilmoitti rakkaalle vieraalleen, että se yksinkertainen päivällinen, jonka hän pystyi tarjoamaan, oli valmiina. Monna Giovanna lähti seuralaisineen hänen mukaansa ja istuutui pöytään. Tietämättä, mitä heille tarjottiin, he söivät Federigon toimiessa huomaavaisena isäntänä.

Aterian jälkeen he keskustelivat kaikenlaista, ja hetken kuluttua Monna Giovanna päätti vihdoin ottaa puheeksi varsinaisen asiansa. Hän aloitti lempeällä ja hillityllä äänellä: 'Federigo, kun ajattelet kunniallisuuttani, mitä varmaankin monesti olet pitänyt kovuutena ja sydämättömyytenä, ymmärtänet helpommin, miten suurta hellyyttä vanhemmat voivat osoittaa lapsilleen, ja silloin uskon sinun myös antavan anteeksi rohkeuteni. Sinullahan ei ole lapsia, mutta minulla on poika, enkä minä voi torjua mielestäni niitä tunteita, jotka elähdyttävät jokaisen äidin sydäntä. Siksi minun on pakko sopivaisuuden vaatimuksesta välittämättä pyytää sinulta jotakin, mitä tiedän sinun hyvällä syyllä pitävän itsellesi rakkaana, koska se on ilmeisesti ollut ainoana lohtunasi ja ilonasi. Pyydän sinulta haukkaasi. Poikani tekee sitä niin kovin mieli, että pelkään hänen sairautensa pahenevan ja kenties johtavan kuolemaan, ellen voi viedä haukkaa hänelle. Pyydän sinua — en vedoten siihen rakkauteen, jota olet tuntenut minua kohtaan, vaan luottaen jaloon mielenlaatuusi ja aina osoittamaasi ritarillisuuteen — lahjoittamaan haukan minulle. Voisin silloin sanoa, että saan kiittää jalomielistä anteliaisuuttasi poikani hengestä, ja pitäisin sinut tämän vuoksi aina kiitollisessa muistissani.'

Kuullessaan Monna Giovannan pyynnön Federigo mykistyi surusta, sillä hän ymmärsi turmelleensa kenties ainoan tilaisuuden, mikä tarjosi hänelle mahdollisuuden tehdä sydämensä rakastetulle korvaamattoman palveluksen. Hän ei voinut muuta kuin huoahtaa syvään, ja Giovanna käsitti tämän merkitsevän sitä, että hänen oli vaikea luopua haukasta. Giovanna aikoi juuri selittää, ettei hän tahtonutkaan haukkaa, mutta ennen kuin hän oli saanut sen sanotuksi, Federigo alkoi puhua: 'Hyvä rouva. Aina siitä saakka, kun Jumala näki hyväksi sytyttää rinnassani

rakkauden teitä kohtaan, onni on ollut minulle kaikessa vastainen, ja minulla on syytä valittaa kohtalon osoittamaa julmuutta. Mutta kaikki se, mitä tähän saakka olen kokenut, on vähäistä sen tuskan rinnalla, jota tunnen tällä hetkellä — sietämättömän tuskan, jota en koskaan anna anteeksi kohtalolleni. Ajatelkaahan, että te olette tulleet köyhään kotiini pyytämään minulta vaatimatonta lahjaa — te, joka ette rikkauteni päivinä koskaan käynyt luonani — ja etten minä . . . etten minä nyt voinkaan täyttää pyyntöänne. Kerron teille lyhyesti, miksi en voi antaa haukkaa. Kuultuani, että kunnioittaisitte minua syömällä pöydässäni, aloin heti miettiä, mitä tarjota näin ylhäiselle vieraalle. Tahdoin tietenkin tarjota parasta, mitä minulla oli, ja koska teille mielestäni piti varustaa arvokkaammat ruoat kuin tavallisille ihmisille, tuli mieleeni, että haukka sopisi siihen tarkoitukseen, koska se oli rakkainta, mitä omistin — ja niin saitte sen päivälliseksi. Kuvittelin tehneeni siinä niin hyvin kuin saatoin, mutta teidän nyt toivoessanne saavanne haukan toisella tavoin minusta on katkeraa, etten voi antaa sitä teille. Luulen, etten koskaan pääse tästä murheestani.' Ettei Monna Giovanna epäilisi hänen sanojaan, hän haki haukan kynnet ja nokan ja pani he hänen jalkojensa juureen.

Kuultuaan hänen selityksensä Monna Giovanna moitti häntä ensin siitä, että hän oli tällä tavoin tappanut haukkaansa, mutta ei voinut kauankaan olla ihailematta hänen ylevämielisyyttään, jota köyhyys ei ollut pystynyt lannistamaan. Mutta kun hänellä ei näin ollen enää ollut toivoa saada poikansa toivetta täytetyksi ja hän oli lisäksi huolissaan tämän voinnista, hän lähti murheissaan kotiinsa. Ja joko syynä oli pojan kokema pettymys, kun hän ei saanut haukkaansa, tai sitten tauti oli senlaatuinen, että se olisi muutoinkin johtanut tähän loppuun, joka tapauksessa poika muutaman päivän kuluttua kuoli äitinsä suureksi suruksi. Monna Giovanna itki ja murehti sitä pitkän aikaa, mutta kun hän oli vielä nuori ja oli saanut haltuunsa suuren omaisuuden, hänen veljensä alkoivat vaatia häntä menemään uusiin naimisiin. Aluksi hän vastusteli, mutta he eivät jättäneet häntä rauhaan. Ja ajatellessaan, miten suuresti Federigo häntä rakasti ja miten uhrautuvasti tämä oli esiintynyt tappaessaan hänen kunniaukseen mainion haukkaansa, hän sanoi veljilleen: 'Jos sallisitte, ei minulla olisi mitään vastaan, että eläisin loppuikän, leskenä, mutta jos ehdottomasti vaaditte, että minun on mentävä naimisiin, niin otan miehекseni Federigo degli Alberighin enkä ketään muuta.' Veljet pilkkasivat hänen valintaansa. 'Mitä sinä

'hänestä?' he kysyivät. 'Hänellähän on tuskin leivänpalaa.' Mutta hän vastasi: 'Rakkaat veljet. Tiedän kyllä asian olevan niin, mutta tahdon mieluummin miehen, joka on vailla rikkautta, kuin rikkauden, jota hallitsemassa ei ole mies.' Veljet käsittivät nyt hänen harkinneen asiaa vakavasti, ja kun he tiesivät, että Federigo oli mies, joka kesti köyhyytensä kunnialla, he antoivat sisarensa Federigolle puolisoksi ja koko tämän suuren omaisuuden myötäjäisiksi. Päästyään naimisiin niin kauan tavoittelemansa naisen kanssa Federigosta tuli aivan toinen mies, ja tästä lähtien hän osasi pitää parempaa huolta omaisuudestaan. Hän elikin kunniallisen, uskollisen vaimonsa kanssa onnellisena monen monta vuotta.*

PROSPER MÉRIMEE

1803—1870

Mateo Falcone

Kun lähtee liikkeelle Porto-Vecchiosta ja suuntaa kulkunsa luoteeseen, saaren sisäosiin, havaitsee, että maasto kohoaa verraten nopeasti, ja kolmen tunnin reipas kävely pitkin kiemuraisia polkuja, joiden kulun jyrkät kuution muoroiset kallionlohkareet ja rotkot silloin tällöin katkaisevat, päättyy hyvin laajan *makis*-metsikön laitaan. Se on korsikalalaisten paimenten ja lainsuojattomien luvattu maa. On syytä mainita, että silloin, kun korsikalainen ahertaja haluaa säästää itseltään peltojensa lannoittamisen vaivan, hän sytyttää sopivan laajuisen metsäalueen tuleen: sen pahempi, jos kulo leviää laajemmalle, kuin on tarpeen; mutta kävi miten kävi, multa, jota tuolla paikalla kasvaneiden puiden tuhka höystää, antaa kylvöstä hyvän sadon. Tähtäpäät korjataan, mutta ei korsia, joiden korjaamisesta koituisi turhaa vaivaa, ja seuraavana keväänä mullan alla säilyneet puunjuuret alkavat työntää maasta esiin reheviä vesoja, jotka muutaman vuoden kuluessa kasvavat seitsemän tai kahdeksan jalan korkuisiksi. Tämäntapaisen sotkuisen vesakon nimitys on *makis*. Sen muodostavat monenlaiset puut ja pensaat, jotka ovat kasvaneet toistensa lomaan ja sekaan meidän Herramme säättämässä järjestyksessä. Siellä kulkeakseen on avattava tiensä karsimakirveellä, ja muutamat *makis*-metsiköt ovat niin tiheitä ja sotkuisia, etteivät edes pitkävillaiset mouflon-lampaat pääse tunkeutumaan niiden lävitse.

Jos olette tappanut miehen, vetäytykää Porto-Vecchion takaiseen *makis*-metsään, missä olette turvassa, mikäli teillä on hyvä luodikko ja ruutinne ja kuulanne riittävät; älkää unohtako ruskeaa huppukauluksista viittaa, sellaista, jota vartiomiehet ja matruusit käyttävät. Paimenet antavat teille maitoa, juustoa ja kastanjoita, eikä teillä ole mitään pelättävää viranomaisten eikä vainajan omaisten taholta, paitsi milloin teidän on pakko laskeutua alas kaupunkiin täydentämään ammusvarastoanne.